

OBSAH.

Předmluva	V—IX
Obsah	X—XII
Kapitola první: <i>Objev metody</i>	1—48

Symbol oráče a Athény 1. — Descartesova potřeba živého vědění 4. — Odpor ke školské učenosti 5. — Nespokojenost s filosofií současné doby 6. — Nespokojenost s tajemnými vědami 8. — Zastvěčení metodě 9. — Tři prameny Descartesovy metody 10. — Logika scholastická 10. — Geometrické analyza a algebra 18. — Descartesova čtyři pravidla 23. — Metoda a plán universální vědy 25. — V kterých Descartesových spisech jest obsažena jeho metoda 30. — Přecenění „Rozpravy o metodě“ 30. — Vývoj jeho metody 32. — Fragmenty spisů z mládí 34. — „Zkoumání dobré mysli“ 36. — „Pravidla pro řízení rozumu“ 37. — Jak můžeme doplniti nedokončená „Pravidla“ 41. — Metoda oddělena od ostatní filosofie 42. — Metoda myslitelovou mravností 45. — Zdravý rozum není common sense 47. — Metoda a Descartesova osobnost 48.

Kapitola druhá: *Metodický význam metafysických meditací* 49—106

Archimédův bod 49. — Analyza a synthesa v Descartesově životě 50. — Období analyzy. Descartesovo pochybování 53. — Tři období Descartesovy analyzy a skepse 56. — 1612, první skepse: odmítá knihy a školu a rozhoduje se hledati vědu v knize světa a v sobě 57. — 1619, druhá skepse: odmítá starou vědu a rozhoduje se vybudovati novou vědu novou metodou 59. — 1629, třetí skepse: provádí metafysickou skepsi a stanoví první jistotu 62. — Jsem, existuji 68. — Myslím 70. — Čtverá aktivita myšlenková 72. — a) Představuji si 73. — b) Vnímám 74. — c) Rozumím 76. — Nejsou to samostatné činnosti duševní 82. — d) Chci poznati, chci pochopiti. Čistá činnost myšlenková 83. — Myslím, tedy jsem 83. — První princip noetický 88. — Záruka pravdy: chápati jasně a zřetelně 89. — Tato záruka pravdy nerozlišuje logickou

formu od obsahu 90. — Požaduje jednotnou vědu racionálně intuitivní 91. — Věda jest vždy poznáním našim. Rozbor vědy se stanoviska našich poznávacích schopností a se stanoviska věci 92. — Introspekce noetická 93. — Noetické základy Descartesovy vědy jsou bez metafysiky. Jeho pochybnost metafysická a hyperbolická 94. — Dnešní doba se vrací k Descartesovu kritériu pravdy 97. — Počátek synthesy: První princip filosofie 101. — Introspekce metafysické meditace 102. — Myslíci já mezi poznáním a prázdnotou 106.

Kapitola třetí: *Lidský rozum při logické práci* . . . . . 107—182

V čem spočívá Descartesova metoda. Pořádek v myšlení 107. — Vztah theorie poznání a logiky 109. — První příkaz: usilovati o pochopení jasné a zřetelné a nepřijmouti ničeho, co tak nebylo pochopeno 110. — Příkaz druhý: stanovití pořádek ve vztahu věci jednoduchých a složitých 111. — Podmínky možnosti logiky. Máme v moci své myšlenky 112. — Jen náš duch myslí vědomě 113. — Descartesova logika nestanoví formy pro vztahy ideí, nýbrž dává příkazy pro řízení činnosti myšlenkové při hledání těchto vztahů 114. — Descartesovo pojetí soudu. Poměr rozumu a volních činů myšlenkových 116. — Rozdíl mezi logikou descartesovskou a formální 124. — Metodě se nemůžeme naučiti naráz. Na metodické myšlení si navykáme jenom prakticky 125. — Jak si můžeme navykati jasně a zřetelně chápati 127. — Celkový plán Descartesovy logiky: soudy jednoduché a otázky 131. — Otázky dokonale a nedokonale pojaté 132. — Umění klásti otázky 134. — Neklásti si otázky slovní a neodpovídati slovy 135. — Otázka věcná a postup při jejím řešení 137. — Tři momenty v analýsi a v synthesi 140. — Vztah věcí známých a neznámých. Řešení postupem přímým a nepřímým 141. — Pronikavost a dovednost 143. — Otázka konkrétní je nedokonale, otázka abstraktní dokonale pojatelná 146. — Otázky dokonale pojatelné v mathematice 147. — Matematika universální a poměr matematiky a fysiky u Descartesa 149. — Výchova v metodickém myšlení na mathematice 153. — Metoda tím není zmathematizována. Nejde o rozprostraněnost, jde o chápání 155. — Jak Descartes pracoval svou metodou na vytvoření analytické geometrie 156. — Myšlení spočívá v porovnávání; v mathematice převádíme vztahy do rovnice 158. — Metoda analytické geometrie 159. — Postup při řešení otázek nedokonale pojatých 161. — Jsou dány ve složité zkušenosti 163. — Descartes a Bacon 164. — Řešení na základě dostatečného výčtu podmínek 167. — Principy, předpoklady a zkušenosti 168. — Souzení na základě obdoby 171. — Vyvozování apriorní a principy 174. — Ocenění Descartesova rozboru práce lidského rozumu 176. — Lidský rozum 178.

Kapitola čtvrtá: *Deduktivní věda* ..... 183—256

Pochopení, rozumění 183. — Intuitivní věda 184. — Intuice a dedukce 185. — Dedukce v Descartesově pojetí 187. — Absolutní a relativní v dedukci 189. — Zkušenost a intuice 191. — Intuice rozumu 193. — Poznání věcí ve vztahu k našim poznávacím schopnostem a k věcem 196. — Rozdělení věcí na jednoduché a složité. Jest jen rozdělením pro mysl 199. — Abstrahování a obecnina 203. — Věci jednoduché 207. — Jsou poznány intuitivně, nejsou chybné 209. — Jsou výsledkem analýsy 210. — Jejich uzavřený systém vzniká v metafysické meditaci jako základ filosofie 212. — Věci složité 214. — Tři způsoby skládání (synthesy) věcí složitých 215. — Spojení náhodné a nutné 216. — Nutné spojení dedukcí 217. — Výčet, indukce a jejich vztah k dedukci 220. — Výčet 221. — Indukce racionální 223. — Význam výčtu a indukce racionální v Descartesově logice 224. — Synthesa dedukcí a racionální indukcí není mechanickým skládáním věcí, nýbrž spojováním smyslu ideí pomocí pochopení jejich vztahů 226. — V synthesi jest složitá věc jednotnou 228. — Synthesa celku 230. — Neformálnost této synthesy 231. — Problém ideí u Descartesa 231. — Psychologicko-noetické a metafysicko-noetické období v jeho názoru na ideu 233. — Descartesovo rozdělení ideí 237. — Idea vrozená 240. — Apriori a aposteriori 242. — Problém esence a existence 246. — Idea umožňuje vědu deduktivní 248. — Descartesovo ingenium-důmysl 250. — Descartesova metoda platí také pro vědy zkušenostní, pokud usilují o theoretickou synthesu 252. — Kritika Descartesova ideového absolutismu 254.

Kapitola pátá: *Synthesa všech věd. Lidská moudrost* .. 257—303

Analýsa a synthesa v úsilí o celkovou představu světa 257. — „Všechny věci“ 259. — První pravidlo „Pravidel“: zaměřovati zkoumání ducha ke všem věcem 261. — Jednota universální vědy a jednota metody 262. — Specialisace je prováděna v analytickém postupu 263. — Theoretická věda o celku skutečnosti 265. — Meze lidského poznání jsou jen metodické, nikoliv metafysické 266. — Metoda při synthesi celku. Výčet, řada věcí a jejich stupeň 269. — Hledání absolutních pojmů v řadě 271. — Plán Descartesových studií a rozdělení věd 272. — Metodický rozbor Descartesova systému 275. — Počíná logikou a metafysikou poznání 277. — Nečiní zásadního rozdílu mezi vědou, filosofií a metafysikou 282. — Celek můžeme pochopiti jen rozumovou prací; nemáme bezprostřední intuice celku 282. — Filosofie a věda; filosofická vise světa 284. — Theoretický rozum a praktický zdravý rozum 286. — Dva druhy instinktu: tělesný pud a intuice ducha; intelektuální láska 288. — Lidská moudrost 291. — Theoretická a mravní skepse je překonána 293. — Filosofie má transformovati

XIV

svět. Mechanika, medicina, etika 295. — Filosof zdravého rozumu vede obec lidí zdravého rozumu 299. — Zdravý rozum — dobrá mysl (bon sens — mens bona) 301.

<i>Descartesova pravidla pro řízení rozumu</i>	304
<i>Regulae ad directionem ingenii.</i>	305
<i>Poznámky</i>	310
<i>Bibliografie</i>	321
<i>Table des matières</i>	324